

Tionde roten, tomt 97

Kvarteret Mätaren

Vid väderkvarnsberget

Tore Torsson stadstjänares gård

Under hela tiden 1737–55 bodde ”Joen Olufsson på Udden” i en gård på Väderkvarnsberget. Den övertogs av Tore Toresson för 60 rdr och sades vara belägen mellan *Lars Murmästares* gård å södra sidan (10.96) och hustru *Börta i Trädgårdens* å norra sidan (10.98). Den 23.4.1671 antogs Tore N. till stadstjänare i den avlidne *Lars Olufssons* ställe (enl. resolutionsboken).

Ett exempel på 1600-talets umgängeston vid de tillfällen man lät alla hämningar falla får man i kämnärsrättens protokoll för den 23.10.1678, då *stadstjänaren Tore Torsson* besvärade sig över *hustru Ingiäll Erikdotter* som kallat honom ”horefogde, rackare och skälm” och liknande otrevligheter. Hon hade tillvitat honom ”odygd” med den amman, som tidigare tjänat hos honom. *Stadstjänaren Oluf Järpe* vittnade om att hustru Ingiäll Erikdotter överfallit Tore Torsson på rådstugusvalen. Hustru *Elisabeth Hansdotter* berättade, att hon tillsammans med flera andra hade varit i *rådman Anders Svenssons* gård och då mötte hon Tore och Ingiäll på trappan och hörde hustru Ingiäll Erikdotter ”bruka mund”. Sedan gick de framåt ”Broden” och när de kom till Casper Poppelmans hörne (mellan Norra och Östra hamngatorna) bad Tore henne ”draga för tusende, din föllemärr”. Vartill hon svarade ”i hafwe intet kåstat på mig eller dragit mig utur Rännestenen”, och frågade, ”om han var praeses för folket och om inga flera kunde få ta råg, om bara de, som anförer och gör sig till Commendeur över (andra), bedjandes honom taga akt på sina horer. Därmed skällde Tore henne för en hora och en allemanshora. Hon svarade, att om hon var en allemanshora, var hon också Eder hora, därtill svarade han, att fanen må ligga hos henne, varandes ock Tore mycket ivrig och slog i läningen på Broden och hotade skola henne anklaga” (d.v.s. stämma henne).

Den 25.4.1681 vände sig Tore Torsson stadstjänare mot *Ambjörn i Tuve* och *Erik Rasmussons hustru Ingeborg* angående ett gårdeköp. Tore Torsson hade köpt gård av Ambjörn men köpet hade hävts (18.4.1681).

Den 21.5.1683 anklagades några båtekarlar *Enar Andersson*, *Anders Alebäck* och Tore stadstjänare för att de dagen innan aftonsången hade begått sabbatsbrott. De hade understått sig att tvärt emot Kungl. Maj:ts Placat och magistratens förbud inskeppa ett parti järn i sina båtar. De fick böta 40 mark vardera.

Sven Torsson skrev år 1700 (EIIa:16, 4.6.1700), att hans fader förre stadsbetjänten Tore Torsson hade avlidit den 3.6.1700. Fadern hade varit stadstjänare i samfällt 30 år och hade lämnat sin änka i ”ett miserabelt och beklageligt tillstånd”. Gården stod i skuldtill banken för 80 rdr kurant. Familjen kunde inte betala banken ”med mindre gården måste gå i loppet”. Sven Torsson begärde faderns tjänst som stadstjänare, så att han kunde hjälpa sin mor.

Mätta och *Kersti Hansdöttrar*, vilka hade vårdnad om sin bror *Oluf Hanssons* tre barn, sålde 2.9.1700 till *stadstjänaren Sven Torsson* barnens lilla gård på Kvarnberget, som var ett stycke av

stadstjänarens gård, nämligen bakplatsen med en liten stuga, så att denne nu ägde en hel tomt. Vittnen till försäljningen var *Engelbrekt Biörsson*, *handskmakaren Hans Nijss*, *Guldbrand Andersson* och *Daniel Engelbrektsson*.

Tore Torsson Stadstjänare står i tomtöreslängden angiven som ägare av två tomter. Sven Torsson stadstjänare ärvde dessa och tillsammans med Oluf Hanssons lilla tomt blev Sven Torsson stadstjänare sammanlagt ägare av 2 1/4 tomt här på Kvarnberget. Senare blev han slaktareålderman och ägare av 7.31 och 7.27.

Sven Torsson slaktare sålde för 450 d smt hus och tomt mellan Tore stadstjänares änka i norr (10.98) och Nils Svensson i söder (10.96) vid Kvarnberget till *Rebecka Henriksdotter Blommendahl*, som var änka efter buntmakaren Jonas Heiderlund (se Almquist I:699, där han kallas Heiderlin). Jonas buntmakare hade 1674 tillsammans med *buntmakarna Erik Hansson* och *Daniel Dindtfelt* hade begärt att få bilda ett skrå. Jonas buntmakare hade avlidit 1702 av gikt, över 70 år gammal (begr. 17.10 s.å.). Men redan 1697 (EIIa:13, 11.2.1697) klagade Rebecka Blommendahl över att hennes man Jonas buntmakare hade legat till sängs i 16 år och över deras fattigdom. De hade fyra små barn men inte ett penningmynt i förvar eller åtminstone en beta bröd. Ändock taxerades de för tomtpenningar för deras gård på Kyrkogatan.

Jonas buntmakares änka svarar i tomtöreslängden 1710 för Sven Toressons tidigare ägda tomter men 1712 hade dessa övertagits av *arkliemästaren Andreas Amback*, som 1716 kallas konstapel. Denne hade 20 febr. 1712 gift sig med fru *Dorothea Meyers* (i 1717 års längd kallad *Elsa Dorothea*), som levde änka 1746. En dotter blev gift med *Israel Columbus*, en annan *Helena Elisabeth* den 4.10.1715 med kvartermästaren i Ostindiska Kompaniet *Johan Wennerström*: dessa blev 1752 skilda till säng och säte (Berg II:1–2, 56).

Överinspektör Petter Tillroth lät den 16.3.1713 på Stora Sjötullskontorets vägnar uppbjuda hus och tomt vid Väderkvarnsberget tillhörigt Anders Ambacht för återstående tull och umgälder uppgående till 113d 1 öre smt.

Den 17.10 1720 uppvisade *hustru Barbro Ebbesdotter* konstapel Ambachts hustru henne meddelta köpebrev på sitt hus och gård vid Väderkvarnsberget och begärde uppbud: *Fiskal Ashasverus Herenborg* begärde att hela köpesumman skulle sekvestreras för *assessor Göthenstiernas* räkning. Hustru Barbro Ebbesdotter lät den 22.5.1721 första resan uppbjuda hus och gård på Gamla Väderkvarnsberget och nordre tvärgatan beläget mellan Tore stadstjänares änkas hus å norra (10.98) och båtsmannen Petter (Larsson) Berg å södra sidan (10.96), som hon köpt av konstapel Ambacht för en summa av 530 d smt och en diskretion av 30 d smt den 30.9.1720. (I registret talas om "Gamla Väderkvarnsgatan").

Köparen Barbro Ebbesdotter bodde 1717 10.103 hos sin bror *jaktbesökaren Anders Ebbesson*. Hon sålde en halv tomt till honom (Den andra halvan hade tillhört färgaren Christian Dögens änka). Barbro tycks ha varit änka efter en *Anders Persson timmerman*.

1733 ägde *borgaren Petter Gunnarsson* en gård, som 1725–30 tycks ha tillhört timmermannen Anders Perssons änka. Den 2.4.1739 uppbjods första resan borgaren Petter Gunnarssons hus och gård på Kvarnbergsgatan för en fordran på 93 daler som *tygskrivaren Abraham Hofverberg* ägde hos honom. Gården såldes den 28.10.1739 för 200 d smt till *timmermannen Jonas Backes änka Britta Backe*, som den 8.6.1747 uppbjöd sitt på Kvarnbergsgatan belägna hus och gård mellan avlidne handelsmannen Oswald Maas hus och gård å södra sidan (10.96) samt snickaren Olof Wennerbergs å norra sidan (10.98). Britta Backe gifte om sig med *skräddaregesällen Gustaf Wennerman*. *Snickaremästare Magnus Wennerberg* uppbjöd den 15.4.1776 en obebyggd tomt,

som han den 28.10.1774 för 40 d smt köpt av Wennerman och hans hustru och som var belägen vid Kvarnbergsgatan mellan en honom tillhörig obebyggd tomt å norra sidan (10.98) och stadsbetjänten Peter Hallbergs å södra sidan ägande hörntomt (10.96).

Men 1780 talar tomtöreslängden här om stadsbetjänten Hallbergs hus och 1786 om stadsbetjänten Hallbergs lilla korsverkshus. Se i övrigt 10.96 med vilken tomten i fortsättningen delade historia.